

VAKDIDACTISCHE GESPREKSKAART NEDERLANDS

Een structurele dialoog over vakdidactische inzichten die tijdens de opleiding aan bod komen, en de toepassing ervan in de praktijk, is een belangrijke voorwaarde voor het ontwikkelen van de vakdidactische bekwaamheid van de student Nederlands in het tweedegraads gebied (onderbouw van het vo, het vmbo, het mbo). Deze gesprekskaart is bedoeld als hulpmiddel bij het voeren van deze vakdidactische dialoog. Op verschillende momenten tijdens de stage, kan de gesprekskaart worden ingezet bij de begeleidingsgesprekken tussen de student en zijn/ haar werkplekbegeleider en andere opleiders.

INHOUD GESPREKSKAART

Het schoolvak Nederlands kent een aantal inhoudelijke domeinen. Binnen die domeinen staan verschillende vakonderdelen centraal die een eigen vakdidactiek kennen. Bij de opzet van deze kaart is ervoor gekozen de vakdidactiek zoals aangeboden in Opleiding Leraar Nederlands (HAN) weer te geven. Per onderdeel worden de belangrijkste vakdidactische kernbegrippen genoemd. De onderdelen staan voor het overzicht apart van elkaar maar het is de bedoeling dat zij zowel geïsoleerd als geïntegreerd aangeboden worden. De kaart is nadrukkelijk niet bedoeld als afvinklijst, maar als bron van vakdidactische uitgangspunten waar ter inspiratie en passend bij de context van de stage, uit geput kan worden om het vakdidactisch begeleidingsgesprek te voeren.

GEBRUIK VAN DE KAART

De centrale vraag bij alle kernbegrippen is: Hoe zet je vakdidactische kernbegrippen in tijdens de lessen Nederlands? Helpende vragen waar student en opleider over in gesprek kunnen gaan zijn:

- **HOE SLUITEN LESDOELEN, ACTIVITEITEN EN EVALUATIE OP ELKAAR AAN?**
- **WELKE VAKDIDACTISCHE MIDDELEN HEB JE INGEZET OM LEERLINGEN TE MOTIVEREN, ACTIVEREN, EN TE LATEN REFLECTEREN?**
- **WAT HEB JE GEDAAN OM DE LES BETEKENISVOL/ BEROEPSGERICHT TE MAKEN?**
- **HOE STEM JE AF OP VERSCHILLEN TUSSEN LEERLINGEN? (REMEDIERING EN VERDIEPING)**
- **DOOR WELKE BRONNEN HEB JE JE LATEN INSPIREREN BIJ JE VAKDIDACTISCHE KEUZES?**
- **HEB JE VERSCHILLENDE VAKONDERDELEN GEÏNTEGREERD EN HOE?**
- **WELK VAKDIDACTISCH LEERDOEL HEB JE VOOR JEZELF?**

DIDACTIEK LEESVAARDIGHEID

- Leesstrategieën in relatie tot leesdoel
- Selectie teksten: moeilijkheidsgraad teksten (F-niveau), tekstsoort, actualiteit, aansluiting belevingswereld van leerlingen
- Leessandwich: Activiteiten voor, tijdens en na het lezen
- Deelvaardigheden
- Rijk en functioneel lezen
- Interactieve tekstanalyse (top down/ bottom up)
- Woordenschatdidactiek

DIDACTIEK SCHRIJFVAARDIGHEID

- Beroepsgericht schrijven/ levensechte taken
- Aandacht voor complexiteit van schrijven: opdracht, publiek, bronnen, structuur, taalgebruik. Fouten maken mag.
- Observerend leren
- Activiteiten voor het schrijven: plannen en structureren, succescriteria, rubric, uitwisseling ideeën tussen leerlingen, ordening ideeën, betrouwbaar brongebruik, digitale bronnen zoeken, integratie lezen en schrijven.
- Activiteiten tijdens het schrijven: leerlingen actief in gesprek.
- Activiteiten na het schrijven: teruglezen en reviseren, feedback geven, feedback verwerken, controle spelling, interpunctie, formuleren
- Genrebewustzijn: verschillende tekstsoorten (ook fictie), schrijfstijlonderwijs, registers
- Schrijfkilometers: veel korte (liefst persoonlijke) schrijfoopdrachten, incl. schrijfautobiografie

DIDACTIEK MONDELINGE TAALVAARDIGHEID

- Frequent oefenen in kleine groep
- Oefenen met deelvaardigheden
- Functionele opdrachten
- Spelvorm (bijv Hints)
- Vrijheid keuze voor onderwerp/ stelling
- Communicatieve functie: concrete en complexe taalsituaties
- Reflectie

TAALONTWIKKELEND LESGEVEN

- Opbouw oefenvormen: ABCD- model (Neuner), receptief voor productief
- DAT (Dagelijks algemeen taalgebruik) versus CAT (Cognitief academisch taalgebruik)
- NT2 (Nederlands als tweede taal)
- Meertaligheid
- De pijlers van taalontwikkelen lesgeven: context, taalsteun en interactie
- De vijf vuistregels van taalbewust lesgeven
- Rijk taalaanbod
- Feedback geven op taalgebruik
- Aandacht voor woordenschat (zie woordenschatdidactiek)

WOORDENSCHATDIDACTIEK

- Wordselectie: selectiecriteria
- Schooltaakwoorden, vaktaalwoorden
- Intentionele woordenschatdidactiek (Viertakt van Verhallen/ Zes stappen van Marzano)
- Incidenteel woordleren
- Woordeigenaarschap/ Woordleerstrategieën/ Woordraadstrategieën

SPELLINGDIDACTIEK

- Spellinggeweten en spellingbewustzijn
- Isoleren-discrimineren-wendbaar maken
- Spellingstrategieën (regelstrategie, woordbeeldstrategie, directie strategie)
- Algoritme (algoritmisch schema)
- Toetsmethodes van spelling
- Inductief/deductief
- Transfer naar schrijven

DIDACTIEK TAALBESCHOUWING

- Analyse van taal en reflectie op taalgebruik
- Voelen Vatten Verwerken
- Inductie - Deductie
- Onderzoekend leren
- Constructivistische leertheorie
- Taalbeschouwingsstrategieën
- Model van Klausmeijer
- Model De Lus
- Basismodel Taalbeschouwing
- Analyse en synthese
- Semantische grammatica(didactiek)
- Grammatica als rommelig probleem
- Taalgevoel, Taalwerkelijkheid en Taalnorm (de 3 T's)

DIDACTIEK JEUGDLITERATUUR

- Model De Leescyclus
- Uitgangspunten: leesplezier, maatwerk, ervaringsgerichte didactiek
- Belang en invulling vier fasen Leescyclus: inspireren, kiezen, lezen en verdiepen
- Drie kenmerken krachtige leesomgeving: actief, passend en samen
- Tekstgerichte versus ervaringsgerichte didactiek: de lezer staat centraal
- Belang en invulling verschillende lesactiviteiten: mondeling, schriftelijk, creatief, theorieverwerking
- Vijf niveaus van literaire competentie (Koster en Vrieswijk)
- Vier dimensies van literaire competentie (Cornelissen)
- Doorlopende leeslijn